

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/131/2021
Identifikačné číslo spisu:	1206206567
Dátum vydania rozhodnutia:	15.08.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Radoslav Svitana
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1206206567.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Z. E., narodeného XX. P. XXXX, K. V., S. XX/XX, zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Jakub Mandelík, s. r. o., Bratislava, Záhradnícka 4836/51, proti žalovaným: 1/ L. I., narodenej XX. S. XXXX, G., I. XX/XX, 2/ F. F. E., narodenej XX. M. XXXX, G., S. XXXX/XA, obom zastúpeným advokátkou JUDr. Annou Janáčovou, Bratislava, Wilsonova 3, za účasti intervenienta na strane žalovaných: KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, IČO: 00 585 441, Bratislava, Štefanovičova 4, zastúpeného advokátom JUDr. Felixom Neupauerom, Bratislava, Dvořákovo nábrežie 8/A, o mimoriadne zvýšenie odškodnenia za bolesť a mimoriadne zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 8C/279/2007 o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. mája 2020 č. k. 5Co/27/2019-856, takto

rozhodol:

Potvrdzujúci výrok rozsudku odvolacieho súdu v časti týkajúcej sa trov konania pred súdom prvej inštancie a výrok o trovách odvolacieho konania z r u š u j e a v tejto časti vec vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Vo zvyšnej časti dovolanie o d m i e t a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 13. júla 2018 č. k. 8C/279/2007-692 uložil žalovanej 1/ povinnosť zaplatiť žalobcovi titulom mimoriadneho zvýšenia odškodnenia za bolesť sumu 6 276,79 eura a titulom mimoriadneho zvýšenia odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia sumu 21 716,81 eura v lehote do 60 dní od právoplatnosti rozsudku. Žalovanej 2/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi titulom mimoriadneho zvýšenia náhrady za bolesť sumu 4 545,26 eura a titulom mimoriadneho zvýšenia odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia sumu 15 725,96 eura v lehote do 60 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšnej časti žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že žiadna zo strán, intervenient ani štát nemajú právo na náhradu trov konania.

1.1. Rozhodnutie zdôvodnil tým, že rozsudkom Okresného súdu Levice zo dňa 14. októbra 2014 č.k. 4T/81/04-102 právoplatným dňa 14. októbra 2014 bol pôvodný žalovaný uznaný vinným pre trestný čin podľa § 224 odsek 1, 2 Trestného zákona, keď dňa 3. februára 2004 viedol osobné motorové vozidlo,

neprispôsobil rýchlosť jazdy vozidla stavu a povahe vozovky a narazil zozadu do pred ním idúceho cyklistu (žalobcu), ktorý tým utrpel zranenia s liečením po dobu 4-6 mesiacov, PN v trvaní nad 6 mesiacov. Počas konania pôvodný žalovaný zomrel. Vzhľadom na výsledok dedičského konania súd pokračoval s právnymi nástupcami pôvodného žalovaného, a to žalovanou 1/ (manželkou pôvodného žalovaného, ktorá v percentuálnom vyjadrení nadobudla v dedičskom konaní 58 % hodnoty dedičstva) a so žalovanou 2/ (dcérou pôvodného žalovaného, ktorá nadobudla 42 % hodnoty dedičstva po poručiťovi).

1.2. Súd zistil, že žalobca bol dňa 24 júna 2009 uznaný invalidným a jeho miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť bola určená na 75 %. Je poberateľom invalidného dôchodku. Žalobca má základné vzdelanie, je nevyučení. V rokoch 1991 až 1995 bol evidovaný ako nezamestnaný a v rokoch 1995 až 2006 pracoval u viacerých zamestnávateľov ako robotník v automobilke. Je ženatý, má dve deti, a to syna narodeného v roku 2001 a dcéru narodenú v roku 2015. V prípade bolestného si žalobca uplatnil 10-násobné zvýšenie vychádzajúc zo základného bodového ohodnotenia 603,75 bodov, v prípade sťaženia spoločenského uplatnenia si uplatnil jednak 10-násobné zvýšenie vychádzajúc zo základného bodového ohodnotenia 1 300 bodov a tiež 40-násobné zvýšenie zo základného bodového ohodnotenia 800 bodov. Súd v tejto súvislosti poukázal na to, že žalobca neuviedol, ku ktorým položkám sťaženia spoločenského uplatnenia žiada 40-násobné zvýšenie (toto viazal iba na počet bodov), pričom násobky zvýšenia odškodnenia (10, resp. 40) nebolo možné jednoznačne priradiť k jednotlivým položkám s určeným počtom bodov. V dôsledku takto žiadaných násobkov iba podľa počtu bodov, bez priradenia ku konkrétnej položke/položkám, by nastala situácia, že k niektorej položke/položkám by žiadal aj 10-násobok zvýšenia odškodnenia v jednej časti bodového ohodnotenia aj 40-násobok zvýšenia odškodnenia v druhej časti bodového ohodnotenia tej istej položky. Okrem toho žalobca 40-násobné zvýšenie vôbec ničím neodôvodnil a neuviedol, prečo na časť odškodnenia sťaženia spoločenského uplatnenia požaduje 10-násobné zvýšenie a na časť odškodnenia sťaženia spoločenského uplatnenia požaduje 40-násobné zvýšenie.

1.3. Právne súd prvej inštancie posúdil vec podľa ustanovení § 420 ods. 1, § 427 ods. 1, ods. 2, § 444, § 470 ods. 1, ods. 2 Občianskeho zákonníka, § 11 ods. 1, § 12 zákona č. 437/2004 Z. z. a podľa vyhlášky č. 32/1965 Zb., najmä podľa jej ustanovení § 6 ods. 2 a § 7 ods. 3. Za primerané považoval zvýšenie odškodnenia za bolestné v celkovej sume 12 024,50 eura (10-násobok základného bodového ohodnotenia 603,75 bodov á 60 Sk = 36 225 Sk / 1 202,45 eur), čo po odpočítaní odškodnenia už uhradeného intervenientom (1 202,45 eura) predstavuje 10 822,05 eura a za sťaženie spoločenského uplatnenia v celkovej sume 40 031,90 eura (10-násobok základného bodového ohodnotenia 2 010 bodov á 60 Sk = 120 600 Sk / 4 003,19 eur), čo po odpočítaní odškodnenia už uhradeného intervenientom (2 589,13 eura) predstavuje 37 442,77 eura. Vzal pritom do úvahy, že zranenia žalobcu pri dopravnej nehode v roku 2004 a následky z nich vyplývajúce si vyžiadali komplikovanú, dlhodobú a bolestivú liečbu. Jedná sa o trvalé doživotné následky. Prognóza týchto následkov je veľmi zlá. Bolo preukázané sťaženie či znemožnenie výkonu alebo voľby povolania. Žalobca je po úraze následkom dopravnej nehody výrazne obmedzený v prežívaní plnohodnotného života aj vzhľadom na sexuálnu dysfunkciu spôsobenú ťažkým mozgovým poranením. Začali sa uňho prejavovať psychické až psychiatrické poruchy. K žalobcom požadovanému 40-násobnému zvýšeniu odškodnenia súd prvej inštancie (okrem toho, že žalobca ani len nešpecifikoval, ktorých položiek sa také 40-násobné zvýšenie malo presne týkať) uviedol, že zvýšenie nad 20-násobok súdna prax pripúšťa len v prípadoch absolútneho vyradenia poškodeného zo života, resp. v prípade predúrazovej vysokej úrovne aktivít poškodeného.

2. Na odvolanie žalobcu aj žalovaných 1/ a 2/ Krajský súd v Bratislave (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom z 28. mája 2020 č. k. 5Co/27/2019-856 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých častiach potvrdil a žiadnej zo strán nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd konštatoval skutkovú a právnu správnosť záverov súdu prvej inštancie a podľa § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) odkázal na dôvody napadnutého rozsudku, s ktorými sa v celom rozsahu stotožnil.

2.1. Odvolací súd uviedol, že priznaný rozsah zvýšenia odškodnenia bolestného a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia považuje za primeraný a zodpovedajúci naplneniu požiadavky poskytnutia spravodlivej ochrany práv žalobcu. Pokiaľ žalobca poukázal na viaceré rozhodnutia všeobecných súdov, kde tieto považovali za primerané 35-, resp. až 50-násobné zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského

uplatnenia, odvolací súd konštatoval, že zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia sa riadi predpokladmi, aké mali jednotliví poškodení v čase úrazu a toto nemožno porovnávať s inou poškodenou osobou, každé zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia u jednotlivkej osoby je rozdielne a viaže sa na osobu konkrétneho poškodeného. Priznaná výška odškodnenia v danom prípade zohľadňuje, že odškodnenie je jednorazové a toto je primerané vzniknutým následkom.

2.2. K trovám konania odvolací súd uviedol, že zásadu úspechu vo veci podľa § 255 CSP treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu alebo od znaleckého posudku. V týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu. Ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku, nemožno ho zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania je potrebné rozlíšiť, čo je základné a čo sprevádzajúce. Za základné sa považuje rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté, výška ujmy je potom druhotná a nadväzujúca. Rovnako odborná otázka posudzovaná znalcom môže presahovať možnosti strany sporu, ktorá napr. výšku škody iba odhaduje. Aj tu je primárny fakt, že škoda bola spôsobená; jej výška nasleduje. Žalobcu v takejto veci preto treba považovať za plne procesne úspešného, keďže mal plný úspech čo do základu uplatneného nároku a súčasne výška plnenia, vyplývajúca z tohto jeho procesného úspechu, závisela výlučne od úvahy súdu. Nárok na plnú náhradu trov konania sa priznáva iba z prisúdenej sumy, čo treba vyjadriť vo výroku rozsudku. Z toho vyplýva, že žalobcu by bolo potrebné v tomto spore považovať za plne procesne úspešného, ak mal plný úspech čo do základu uplatneného nároku a súčasne výška plnenia, vyplývajúca z tohto jeho procesného úspechu, závisela výlučne od úvahy súdu alebo od znaleckého posudku. S poukazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 19. mája 2009 sp. zn. II. ÚS 82/09, na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR publikované ako R 15/1977, ako aj na odbornú literatúru však odvolací súd konštatoval, že nemožno opomenúť ani fakt, že strany zámerne výšku sporu nadhodnotia. Súdna prax sa v takomto prípade prikláňala k riešeniu, a to najmä s ohľadom na zastúpenie strany advokátom, ktorý má poznať aspoň bežnú judikatúru v žalovanej veci, a napriek tomu, že bol žalobca o základe sporu úspešný, že takýto výkon práva by ho nemal chrániť a náhradu trov konania nepriznávala nikomu alebo postupovala podľa zásady úspechu.

2.3. Ďalej odvolací súd konštatoval, že podľa ustálenej súdnej praxe zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia na dvadsaťnásobok alebo viac je vyhradené prípadom, keď u poškodeného došlo k výraznému obmedzeniu alebo strate možnosti spoločenského uplatnenia v porovnaní s jeho vysokou úrovňou kultúrnych, športových či iných aktivít v dobe pred vznikom škody, ale aj jeho vylúčenie účasti na plnom osobnom a rodinnom živote, či znemožnenie výkonu ďalšieho povolania. Ide takmer o vyradenie zo života, či neschopnosť sám sa obslúžiť. Ustálená súdna prax však zároveň nemôže vylúčiť určitú inú skupinu poškodených, pokiaľ ide o posúdenie dôvodov hodných osobitného zreteľa, s poukazom k výraznému obmedzeniu či k strate ich možnosti spoločenského uplatnenia v porovnaní s tými, ktorí mali vysokú a mimoriadnu úroveň kultúrnych, športových, spoločenských, politických či iných aktivít v dobe pred vznikom choroby z povolania. Takýto postup by bol diskriminačný voči tejto skupine ľudí, keďže ich (poškodených) nemožno vyradiť z určitého práva (rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 25. marca 2008 sp. zn. 2Cdo/40/2007).

2.4. Podľa názoru odvolacieho súdu vzhľadom na zastúpenie žalobcu advokátom, ktorému je bezpochyby známa judikatúra súdov, a súčasne vzhľadom na skutočnosť, že uplatňovaný nárok značne presiahol hranicu primeranosti vzhľadom na preukázané individuálne okolnosti, bola aplikácia § 255 ods. 2 CSP súdom prvej inštancie (pomer úspechu a neúspechu strán, pričom výška čistého úspechu žalovaných 1/ a 2/ bola 6 %) správna a spravodlivá.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj ako „dovolateľ“) z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa žalobcu je napadnuté rozhodnutie nepreskúmateľné, odvolací súd sa náležite nevysporiadal s primeranosťou navýšenia základného bodového ohodnotenia bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia v zmysle § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. Stanovenie výšky náhrady je síce vecou voľnej úvahy súdu, táto úvaha ale musí byť odôvodnená a musí mať svoj základ v zistenom skutkovom stave. Zo strany odvolacieho súdu sa vyžadovalo, aby vzhľadom na poškodené zdravie žalobcu veľmi citlivo a precízne sformuloval svoje úvahy nielen v spojitosti so špecifikami konkrétneho skutkového stavu, ale súhrnne aj s inými prípadmi,

aby priznaná kompenzácia nebola vnímaná zo strany žalobcu ako svojvôľa.

3.1. Odvolací súd sa podľa dovolateľa náležite nevysporiadal ani s trovami konania pred súdom prvej inštancie. Okresný súd nepriznal žalobcovi trovy konania s odôvodnením, že nový procesný kódex neprevzal § 142 ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom do 30. júna 2016 (ďalej aj „O.s.p.“). V kontexte daného prípadu sa „vzorec“ pre výpočet trov konania, s ktorým sa stotožnil aj odvolací súd, podľa dovolateľa výrazne vymyká zo základných pravidiel logiky. Nemožno súhlasiť s argumentáciou, v zmysle ktorej sa má úspech, resp. neúspech strán v takýchto sporoch posudzovať výlučne porovnaním uplatnenej a prisúdenej sumy. Úspech v konaní je potrebné chápať v procesnom zmysle, teda v závislosti od výsledku súdneho sporu. Doktrínálne stanoviská, ako aj judikatúra súdnych autorít Slovenskej republiky sa zhodujú, že v prípade sporov, pri ktorých výška plnenia závisí výlučne od úvahy súdu, je nevyhnutné posudzovať základ uplatneného nároku a nie výšku sumy, ktorú strana žiadala priznať. Z vyhlášky č. 32/1965 Zb. nevyplýva žiadny objektívny kľúč pre výpočet sumy navýšenia a posudzovanie primeranosti je teda subjektívnou kategóriou.

3.2. Podľa dovolateľa napriek tomu, že úprava výpočtu trov v konaniach, v ktorých vyčíslenie plnenia spadá do výlučnej diskrečnej právomoci súdu, v nových civilných kódexoch absentuje, obsah § 142 ods. 3 dnes už neúčinného O.s.p. má byť aplikovaný aj v novokoncipovanom civilnom procese. V dimenzii konania ako celku dosiahol do základu uplatňovaného nároku plný procesný úspech žalobca. Výrok, ktorým odvolací súd potvrdil rozhodnutie vo výroku o trovách konania, predstavuje arbitrárne a právne neudržateľné rozhodnutie, ktorým bolo zasiahnuté do Ústavou SR a medzinárodnými zmluvami garantovaných práv žalobcu. Pokiaľ odvolací súd tvrdí, že advokátovi je známa „bežná judikatúra súdov“, dovolateľ sa pýta, kde je potom hranica primeranosti, keď každý prípad je individuálny a poškodený vníma primeranosť odlišne?

3.3. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu podľa dovolateľa spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, nakoľko nemá podklad v § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. Rozhodujúcou právnou otázkou, s ktorou sa odvolací súd vysporiadal nesprávne (nedostatočne), bola podľa dovolateľa otázka: „Akú mieru zvýšenia náhrady za bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. je možné považovať v prípade žalobcu za primeranú?“, alebo inými slovami: „Či skutočne 10-násobné navýšenie bolestného a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia zodpovedá ustanoveniu § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. a je primerané poškodeniu zdravia žalobcu?“ Dovolateľ má za to, že odvolací súd interpretoval § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. v rozpore s kritériami, ktoré definoval Najvyšší súd SR napríklad v rozsudku zo dňa 25. februára 2016 sp. zn. 3Cdo/464/2015 alebo rozsudku z 28. novembra 2013 sp. zn. 5Cdo/49/2012. Poskytnutá náhrada nezodpovedá negatívne mu vplyvu následkov dopravnej nehody na rodinný, športový, kultúrny, spoločenský a pracovný život žalobcu a nedokáže vyvážiť i do budúcnosti pretrvávajúce nepriaznivé dôsledky úrazu. Dovolateľ sa domnieva, že odvolací súd nedostatočne vysvetlil svoj pohľad na kategóriu „primeranosti“, t. j. neuviedol, z akých dôvodov dospel k názoru, že „primeraný“ je práve 10-násobok základného bodového ohodnotenia.

4. Žalované 1/ a 2/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že dôvody na dovolanie podľa nich absentujú. Rozsudok odvolacieho súdu, ktorý v celom rozsahu potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, považujú za zákonný a riadne odôvodnený. Priznané desaťnásobné zvýšenie pre žalobcu je dostatočné vzhľadom na jeho postavenie vo všetkých sférach v živote pred utrpeným úrazom. Navrhli, aby dovolací súd dovolanie žalobcu zamietol a priznal žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „dovolací súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie žalobcu nie je prípustné a je potrebné ho odmietnuť.

6. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania,

ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je potrebné uviesť, že pre prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska citovaného zákonného ustanovenia môže byť pritom len otázka právna (teda nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

11. Je však potrebné dôsledne rozlišovať riešenie právnej otázky súdom v abstraktnej rovine (ako vyslovenie nejakého právneho názoru na právnu otázku) od posúdenia, či v konkrétnom spore existuje medzi stranami nejaký právny vzťah, či je dané nejaké právo alebo právna skutočnosť - to sú síce tiež právne otázky, avšak špecificky viazané na konkrétny skutkový stav v danom spore, ide o aplikáciu (aplikovateľnosť) určitej právnej normy na zistený skutkový stav.

12. Pokiaľ žalobca v dovolaní uviedol ako právnu otázku, „akú mieru zvýšenia náhrady za bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia je možné považovať v prípade žalobcu za primeranú?“, resp. „či 10-násobné navýšenie bolestného a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia zodpovedá ustanoveniu § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. a je primerané poškodeniu zdravia žalobcu?“, je zrejmé, že ide o otázky, ktoré sú viazané na konkrétny skutkový stav veci, t. j. (ako vyplýva zo samotnej formulácie otázok) ide o posúdenie konkrétneho prípadu žalobcu. Primeranosť odškodnenia nie je možné zovšeobecniť, naopak je potrebné ju v každom jednotlivom prípade posudzovať individuálne. Vo vzťahu k takýmto otázkam (aj keď môže ísť o otázky právne) nemožno hovoriť o odklone od ustálenej rozhodovacej praxe, keďže ani žiadna ustálená rozhodovacia prax nemôže existovať z dôvodu, že ide o otázky, ktorých riešenie je závislé od konkrétnej skutkovej situácie, a teda je v každom jednotlivom prípade odlišné, individualizované. V skutočnosti tu dovolateľ neformuloval relevantnú otázku k niektorej norme hmotného alebo procesného práva, ktorú by bolo možné zovšeobecniť ako výkladový problém, ale len polemizoval so spôsobom aplikácie právnej normy na konkrétny skutkový stav, teda s právnym posúdením konkrétnej veci odvolacím súdom (a súdom prvej inštancie). To však nemožno považovať za dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

13. Vzhľadom k vyššie uvedenému bolo potrebné vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie odmietnuť podľa § 447 písm. f) CSP, pretože dovolací dôvod nebol vymedzený spôsobom zakladajúcim prípustnosť dovolania.

14. Napriek tomu sa dovolací súd vzhľadom na obsah dovolania otázkou primeranosti priznaného zvýšenia náhrady zaoberal, a to ako súčasťou dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP.

15. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 CSP).

17. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

18. V rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP žalobca vyčítal odvolaciemu súdu, že sa náležite nevysporiadal s primeranosťou navýšenia základného bodového ohodnotenia bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia, resp. nevysvetlil, z akých dôvodov považoval za primeraný práve 10-násobok základného bodového ohodnotenia.

19. K tomu dovolací súd v prvom rade uvádza, že z práva na spravodlivý súdny proces pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, a ani právo dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné zákonu zodpovedajúce konanie súdov, čo vo vzťahu k právnemu posúdeniu veci znamená najmä povinnosťou súdov relevantne zdôvodniť svoje právne posúdenie a v prípade, ak strany argumentovali inak, zdôvodniť aj neaplikovanie právnych názorov strán.

20. Uvedenú povinnosť zdôvodniť svoje právne posúdenie súdy v preskúmvanej veci splnili. Potvrdzujúce rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré v zmysle § 387 ods. 2 CSP konštatuje správnosť dôvodov odvolaním napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie, je potrebné vnímať ako jeden celok s potvrdeným rozhodnutím súdu prvej inštancie (ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožní s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, bolo by zbytočné, aby opakoval, resp. kopíroval odôvodnenie súdu prvej inštancie). V preskúmvanej veci súd prvej inštancie jednoznačne uviedol skutkové okolnosti, ktoré ho viedli k priznaniu mimoriadneho zvýšenia náhrady, a to práve vo výške desaťnásobku základného bodového ohodnotenia bolestného aj náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia: dlhodobá, bolestivá a komplikovaná liečba, trvalé životné následky so zlou prognózou, psychické až psychiatrické poruchy, ale na druhej strane aj skutočnosť, že pôvodný žalovaný spôsobil dopravnú nehodu z nebanlivosti. Pokiaľ žalobca v odvolaní poukázal na súdne rozhodnutia, v ktorých súdy priznali 35-, resp. 50-násobné zvýšenie náhrady, odvolací súd poukázal na to, že miera zvýšenia

odškodnenia sa riadi predpokladmi, aké mali jednotliví poškodení v čase pred úrazom a po ňom, a toto nemožno priamo porovnávať s inou poškodenou osobou. Podľa ustálenej súdnej praxe však zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia na dvadsaťnásobok alebo viac je vyhradené prípadom, keď ide prakticky o vyradenie zo spoločenského života či neschopnosť sám sa obslúžiť.

21. Nezvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia nad 10-násobok však súd prvej inštancie zdôvodnil aj tým, že žalobca ani len neuviedol, pri ktorých konkrétnych položkách lekárskeho posudku takéto (40-násobné) zvýšenie požaduje a nezdôvodnil, prečo vo vzťahu k časti sťaženia spoločenského uplatnenia požaduje 10-násobné zvýšenie a vo vzťahu k ďalšej časti takéto 10-násobné zvýšenie nepovažuje za dostatočné a požaduje až 40-násobok.

22. Vyššie uvedené zdôvodnenie rozhodnutia súdom prvej inštancie a odvolacím súdom nemožno považovať za nedostatočné, nenáležité alebo nelogické v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Naopak, oba súdy primerane vysvetlili dôvody, ktorými sa v rámci zákonom predpokladanej voľnej úvahy spravovali pri rozhodovaní o konkrétnej výške zvýšenia náhrad za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia. Vzhľadom na povahu dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku nemôže dovolací súd do tejto primerane odôvodnenej voľnej úvahy súdov vstupovať. Navyše pokiaľ žalobca sám neposkytol súdom žiadne odôvodnenie svojej požiadavky na „dvojkolajné“ zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia (sčasti 10-násobné a sčasti 40-násobné), nemohol ani od súdov očakávať podrobnejšie zdôvodnenie nevyhovenia takejto požiadavke (prícom nárok na 10-násobné zvýšenie náhrady mu bol priznaný).

23. Z uvedených dôvodov dovolanie žalobcu vo veci samej, uplatnené podľa § 420 písm. f) a aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi, preto dovolací súd dovolanie v tejto časti podľa § 447 písm. f) CSP odmietol.

24. Pokiaľ ide o potvrdzujúci výrok rozsudku odvolacieho súdu v časti týkajúcej sa výroku o trovách konania pred súdom prvej inštancie (t. j. časť výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorou potvrdil výrok V. rozsudku súdu prvej inštancie), je potrebné uviesť, že výrok o trovách konania, aj keď je súčasťou rozsudku, má povahu uznesenia, preto je proti nemu prípustné dovolanie len podľa § 420 CSP, nie podľa § 421 CSP (napr. uznesenie Ústavného súdu SR z 15. augusta 2018 sp. zn. I. ÚS 275/2018, nález Ústavného súdu SR z 2. apríla 2020 sp. zn. I. ÚS 378/2019).

25. Vo vzťahu k trovám konania uplatnil žalobca dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, keď namietal nelogickosť argumentácie odvolacieho súdu. V tejto časti bolo potrebné dať dovolateľovi za pravdu. Odvolací súd na jednej strane konštatoval, že aj pri aplikácii ustanovenia § 255 CSP na konania, v ktorých výška plnenia závisela od úvahy súdu alebo od znaleckého posudku, nemožno žalobcu, ktorý bol úspešný čo do základu svojho nároku, považovať za procesne neúspešného len preto, že nedosiahol plný úspech vo vzťahu k požadovanej výške plnenia; ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku, nemožno ho zaťažovať procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Na druhej strane však práve toto urobil: Zaťažil žalobcu procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku. Tento argumentačný obrat sa pokúsil zdôvodniť tým, že advokát zastupujúci žalobcu by mal poznať judikaturu a na základe toho „neprestreliť“ v uplatňovaných nárokoch - z toho implicitne vyplýva, že odvolací súd považoval žalobcom uplatňované nároky nielen za neprimerané (primeranosť posudzoval pri rozhodovaní vo veci samej a bola otázkou voľnej úvahy súdu), ale až za natoľko neprimerané a nadsadené, že je potrebné ich sankcionovať procesnou zodpovednosťou žalobcu za trovy. Takýto záver však odvolací súd dostatočne nezdôvodnil.

26. Odvolací súd pritom nevzal do úvahy skutočnosť, že žalobca podával žalobu v roku 2006, teda v čase účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, ktorý ako pravidlo pri náhrade trov konania v takýchto konaniach (ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu) ustanovoval plnú náhradu trov konania, aj keď mal žalobca vo veci úspech len čiastočný (§ 142 ods. 3 O.s.p.). V tom čase mohol žalobca legitímne očakávať, že aj pri čiastočnom úspechu mu bude priznaná plná náhrada trov konania (počítaná zo súdom priznanej výšky nároku, tzv. „prísudku“). Aj nález

Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 82/09, na ktorý odvolací súd odkazuje, je z novšieho obdobia. To neznamena, že by zodpovednosť žalobcu v prípade zjavne neprimeranej a podstatne nadsadenej výšky nároku nebola aplikovateľná aj na žaloby podané pred prijatím tohto nálezu, je však potrebné, aby bola aplikácia tejto zodpovednosti primerane zdôvodnená, keďže ide o výnimku zo všeobecného pravidla priznávania náhrady trov konania z tzv. „prísudku“.

27. Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody bolo potrebné, aby dovolací súd podľa § 449 ods. 1 CSP zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v časti týkajúcej sa trov konania a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Odvolací súd opätovne rozhodne o trovách konania (na súde prvej inštancie, odvolacieho konania aj dovolacieho konania), pričom zohľadní vyššie uvedené súvislosti a rozhodnutie o trovách primerane zdôvodní.

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.